

psicologia:

He decidit començar l'article amb una pregunta: per què els infants dibuixen? Podríem ampliar la qüestió i demanar-nos per què l'home, en la seva especificitat, sempre ha dibuixat. Segurament una resposta apropiada seria per què té, des del punt de vista genètic i biològic, la cap acitat per fer-ho. Però el nostre interès encara va més enllà: quina és la motivació, el motor intern, que l'impulsa a dibuixar?

Dibuix d'un nen de 3 anys.

El dibuix apareix al voltant dels 2 o 3 anys juntament amb el joc simbòlic. Piaget l'identifica com una expressió de la funció semiòtica, que permet a l'infant representar el món que l'envolta. Aquesta funció és la que també intervé en l'aparició del llenguatge.

Al començament, l'infant no s'adona que ell és l'autor de les ratlles que queden registrades en el paper. Però no triga gaire a descobrir-ho i a gaudir –i molt– de les marques que hi van quedant com petjades de la seva identitat. Aquests gargots són actes de la seva presència com a ésser humà, constitueixen un “jo ho he fet”, que enuncien amb molt d'orgull per haver creat “alguna cosa” on “no hi havia res”. És per això que el dibuix

comença sent una creació i una autocreació, un fer i fer-se en el buit del paper o a la paret blanca. De mica en mica, el món intern del nen es va enriquint, i això es va manifestant també en les seves produccions gràfiques, que comencen a tenir nom: “això és una casa”, “aquesta és la mama”. Tot el que és important per ell troba lloc en el paper, com una fotografia del que va vivint o imaginant.

Arriba un moment en què sorgeix el “mira què he fet”. Llavors la creació adopta un altre significat, que esdevé intenció comunicativa. El dibuix és portador d'un missatge per a un altre; ja no és només expressió, sinó també missatge, desig d'explicar i d'ensenyar, una via més de la sociabilitat.

Dibuix d'una nena de 7 anys.

PER QUÈ ELS INFANTS DIBUIXEN?

Ariadna Peña Medina

–Què has dibuixat?

–Era un dia de pluja en el qual jo m’avorria però vaig veure la meva mare i vaig pensar a dibuixar-la. Li vaig posar roba que no portava i vaig canviar la pluja pel sol. Vaig dibuixar que la meva mama caminava sota el sol divertint-se.

–Què està fent la mama?

–Està rient.

El dibuix pot representar la realitat o, al contrari, ser un espai per crear una realitat nova, una realitat ideal “on no m’avorreixo ni hi plou”, un món on el nen és el constructor actiu d’un espai imaginari que pot manipular com vulgui, de la mateixa manera que succeeix amb el joc. És un escenari en el qual

“El dibuix és portador d’un missatge”

juguen les emocions, els sentiments, els pensaments, les preocupacions, els impulsos, els coneixements, els interessos, etc.

Dibuix d’una nena d’11 anys.

D’altra banda, nosaltres, què podem veure en el dibuix d’un nen? Doncs el que podem veure és un missatge que s’ha de desxifrar, i únicament ho podem fer si compartim el codi amb el nen.

Quina sensació ens desperta aquest dibuix? Potser sentiments contradictoris? D’una banda, hi ha la tranquil·litat d’un paisatge, de la natura. I de l’altra, un núvol negre i un llamp... Quina és la tempesta, la tensió que s’apropa? Veiem dos arbres grans i forts que es reflecteixen en l’aigua. Si fossin persones, quines serien? Mare i fill? Del que estem segurs és que entre aquests arbres hi ha un vincle. L’aigua els permet reconèixer-se, els retorna la seva identitat i potser, igual que en “l’etapa del mirall” dels nou mesos, és l’altre i el seu suport el que promou la identificació, i és possible que ara, que els arbres han crescut i són forts, puguin tolerar i acceptar la separació percebuda com una tempesta, com a inestabilitat. Aquesta separació resulta indispensable en el procés d’individuació per sentir-se persona única entre els altres. Llavors, el dibuix resulta ser una transcripció del món intern de l’infant.

Per tant, el dibuix no només és un joc i un mitjà d’expressió, sinó que esdevé un llenguatge que possibilita el diàleg i la comunicació amb els infants, i que podem utilitzar per conèixer-los i acompanyar-los en el seu desenvolupament, amb la qual cosa afavorirem el creixement en tots els aspectes de la seva personalitat.

Ariadna Peña Medina

Psicòloga i tutora del curs de Prisma
El Dibuix Infantil com a Eina Diagnòstica